

HONVÉD.

Megjelenik e' lap vasárnapot kivéve minden este, féliven. Tartalmát tesszik a' főhadivezérség hivatalos közleményei, iránycikkek, bel- és külföldi hírek.
Hirdetmények a' szokott díjért vétetnek fel.

A' kolozsvári állad. fegyvergyár.

Szerkesztő! A' felügyeletem alatti gyárról szállongó téves fogalmak, melyek önnek hasábjain is kezdetek volt jelenkezni, felhivnak engem egy rövid kimutatást adni e' gyárnak eddigi működéseiről.

Én száraz adatokat közlendek, melyekből az elfogulatlan olvasóra bízom, kivonni, ha vajjon kárára vagy hasznára volt-e az álladalomnak e' kis-körü 's a' nélkülözés sokféle nemeivel küzdő műhelyke.

Folyó évi mart. 1. napjától fogva, mióta e' gyár kezem alatt van, a' reá fordított öszszes kiadás 4500 pfrtot tesz.

Ezen öszszegből leszámítandó a' gyári műszerek ára, melyek mind általunk készítették részint, 's részint szereztettek meg 's bár mikor megérnek 2000 pfrtot.

Leszámítandó továbbá a' készen vásárlott fegyverek és az anyagok ára, mi 600 pfra megy.

Került pedig ki az említett idő, az az 65 munka nap alatt, kellőleg még nem tanult egyének kezei közül e' gyárból 1543 darab fegyver részint, a' puskacsőkön kívül, egészen újból készülve, részint kijavítva.

És így, ha a' fenirt öszszeget a' levonandók levonása után, a' gyártott fegyverek számához arányosítjuk, ki jó, miként

egy egy fegyver az álladalomnak körülbelől 1 ft. 30 krba került.

Az öntudat nyugalmával mondhatom tehát, hogy e' gyár eddigelő nem volt kárára az álladalomnak.

És dicsekvés nélkül legyen mondva: nem is hiányzott e' gyárra nézve méltányló elismerés a' kormányzat részéről. Csány László országos biztos, Ormai ezredes urak és többen meglátogatván e' gyárt teljes megelégedésüket nyilvánították. Nem csak, sőt a' tisztelt országos biztos ur rendelkezett, hogy a' gyári munkás személyzet 150 egyénre szaporíttassék.

Végül kérem önt szerkesztő ur: szólítsa fel a' közönséget, tartsák hazafiúi kötelességöknek

fegyvereiket a' gyárparancsnoksághoz készpénz fizetés mellett beadni. Valóban leverő tudat, hogy míg ezer meg ezereken vannak, kik életüket ajánlván fel a' haza védelmére, fölszereletlen vesztelnek, sok magánosoknál csak rozsdásodik a' fegyver, mire ez idő szerint legnagyobb szükség van a' hazának.

Kolozsvár maj. 15.

Freisinger György,
tüzér főhadnagy.

Örömünkre szolgált, hogy t. barátunk alkalmat nyújtott a' fennebbi, igen megnyugtató adatoknak közönség elébe juttatására. Kivánunk munkaerőt, kitartást és folyvást meglepőbb eredményeket. Ugy hisszük, az érdem jutalma sem fog elmaradni. A' mi a' fegyverek beadása iránti felhívást illeti, hinnünk kell, miszerint a' Közlöny legujabb számában megjelent hadügyministeri rendelet sokkal kevésbé fog a' szűkebb keblek vas-kérgén megtörni, mint bármely lelkesítő hirlapi cikk.

Szerk.

B.-Szolnokmegyéből, május 11.
E' megyének egy részén utaztam keresztül. Middőn Dézsre érkeztem, vig zene-szó mellett néptömegeket láttam szép rendben, nemzeti lobogókkal, lovasoktól környezve, bévonulni a' város utcáin. Követém a' csoportot, mely a' megye házánál települt meg 's ujoncz béSOROZÁSRA várakozott. Jelen akartam lenni rövid ideig a' sorozáson, hogy lássam mily szellem lengi át a' béavatandó ujonczokat. Mint idegen több ajtókon nyitottam bé, míg a' bizottmányra találtam. Az alól tévedésből megnyitott ajtók a' két rendbeli büntető törvényszékhez vezettek, hol zöld asztalok körül a' szent igazság ihletétől áthatott arcokról azt olvasám: mi vagyunk amaz igaz ítélőbírák; kik bennünk biznak, nem csalódnak. Hátul egy szobában katonafegyverek kiigazításával foglalkozott egy lakatos. Látván, hogy alant a' kívánt helyet meg nem találom, az első emeletbe mentem fel, a' hol viszont tévedésből megnyitott ajtókon nézvéb bé,

ujabbnál újabb jeleivel találkoztam a' hazafias munkásságnak. Három egymásba nyíló szobában mintegy 60 szabó dolgozott, különböző szakaszokban 's kiosztás szerint, ujoncz öltözeteken, melyekkel a' megye saját költségén 2000 ujonczát akarja felruházni. Az öltözet nekem nagyon megtetszett, mely áll egy térdig érő, csinos, veresbe szegett fehér posztóból készült zekéből és nadrágból. Ezen kívül minden legény kap egy nyári öltönyt, kalapot 's egy pár csizmát. A' mely ujoncz két rendbeli jó változót hoz magával, kap váltságul 2 pftot. Engem igen meglepett, hogy ezen megye, mely közelebről annyiszor volt 's nem ok nélkül megróva, anynyi erélyt és hazafiságot fejtett ki. Ne vesse többé a' megyei-eknek senki szemére, hogy nem áldoztak: midőn 2000 ujonczot küld fölserelve a' haza megmentésére B. Szolnok saját költségén, meghozta a' legnemesebb áldozatot. Még tovább barangoltam, az Urban vaffenbrüderei által kissé megrongált szobák labirinthjain keresztül. Egyikben az ujonczok nyírásával sokan foglalkoztak, a' másokban öltöztették őket, szóval az egész megyeház, a' hazafias munkásság méh-kasának látszott, hol különböző minőségben annyian működnek a' honvédelem érdekében. Felkiálték magamban, adja isten hogy több ily tettekben nyilatkozó hazafisággal találkozzam, mert ott egy perczig sem szabad kétkednünk, hogy mentve lesz a' hon. Végül rá találtam az ujoncz bésorozó bizottmányra, melynek elnöke a' tevékeny alispán P. D. volt, ugyan az, kit már a' másik szobában láttam ismeretlenül mily buzgalommal jegyezte fel a' szabók munkáit 's osztá el köztök a' szerepet, beszámllátván a' már kész öltönyöket. *) A' bésorozásnál egy csinos oláh legény volt beavatandó. Mondá néki az elnök: te tul haladtad a' meghatározott éveket, nem vehetünk bé katonának. „Vegyetek bé uraim, mert én katona akarok lenni okvetlen: hogy az urakkal legyek egy sorban.“ Egy más, ki kevés napokkal ezelőtt a' város erősítésével foglalkozó munkások között dolgozott, így szólott, midőn már bé volt sorozva: eddig katona állott pálczával oldalomnál, hogy jobban dolgozzam, most én fogok ezután a' gyávák és restek oldalánál állani, mert az ország szolgálója lettem.

A' dézsi erősítési nagy munkákat is megnéztem. Dicséretére szolgálnak azok Toth Károly

*) Nagy örömkre szolgált más tudósításokból értesülni, hogy 1000 ujoncz 6 nap alatt nem csak ki lesz állítva, hanem egészen fel is szerelve; 14 nap alatt pedig mind a' két ezer. Ez aztán tisztviselői erély, mely ez idő szerint többet ér a' honnak a' megyei zöld asztalok felett elhangzó bármily cikornyás dictioknál. Mi valóban nem találunk kellő szavakat honfias méltánylásunk kifejezésére azon erélyes tisztviselő iránt, ki ily meglepő eredményekkel igazolja a' világ előtt, miképp nem ok nélkül tartják őt ismerői páratlan tevékenységű hivatalnoknak. Szerk.

utász százados urnak; 's megérdemlik a' megnézést. Szóval azon meggyőződéssel jöttem el Dézsről, hogy hazafiasabb szellemű megye nincs a' Királyhágón innen mint B. Szolnok.

egy idegen utazó.

Sz. Udvarhely, május 1. (Vége.)

A' székely nép elejétől fogva mentes volt minden adótól 's fegyverrel saját költségén szolgált a' honnak. Még a' 10-ed, mely az árpádi 's vegyesházbóli királyok alatt, a' papságé volt, sem jött be soha a' székelyföldre 's a' kilenced sem a' földesurak részére. A' nemzeti fejdelmek alatt sem fizetett a' székely adót 's így találván az I. leopoldali egyezés a' székelységet, a' leopoldi hitlevélbe is, mely Erdélynek inaugurale diplomája volt, a' 14-dik pontba bement, hogy a' székelyek minden adótól, katonatartástól 'sat. fölmentetnek, de saját költségükön tartoznak a' honért harcolni. Azonban 1714-ben a' tehetősebb nemesség, mely az országgyűlést alkotta, azon szemfényvesztő véddel élve, hogy a' földesur helyett jobbágyai fizetnek adót, a' jobbágytalan nemesek helyett senki sem fizetvén, vármegyéken az ugy nevezett „egyházi“ (jobbágytalan 's egy házzal biró) „nemeseket,“ székelyföldön is a' „szabad székelyeket“ (jobbágytalan harisnyás nemeseket) adó alá vetette. A' csíki és háromszéki katona székelyek 1770-től 1802-ig, a' katonai szolgálat mellett az adót is fizették. Ezen felül minden ily szabad székely nemes élést adott 's az utakat csinálta. Ez egyik oka, miért az adófizető v. katona székely (nemes) az adómentes székelyt, kit ő nemes embernek, v. urnak nevezett, gyűlölte; más oka is van, de azt most elhallgatjuk. Mivel azonban a' leopoldinum diplomában benne volt az adómentesség 's azt minden új fejedelem megújította, a' nép azt hitte 1848-ig, hogy róla az adózás valaha levétetik; annyival inkább, mert az ellenzék tagjai, ki tiszta szándékból, ki pillanatnyi népszerűségért, az adózást mindig sérelemnek mondták a' közgyűlésen szózatjoggal biró szabad székelyek előtt 's mikor 1840-en kezdve az ellenzék az adó elvállalása mellett izgatott, akkor a' conservatív párt tagjai, kik irtoztak az adózástól, biztatták az adózó nemes népet, hogy ha el nem vállalják önként az adót, az mint törvény elleni, le fog róluk vétetni. *) Ennyire nem lévén inyére a' köznépek az adózás, a' tiszt karnak magyarhoni lábra állítása, ha az magyarhoniag sok személyből álland 's magyarhoni nagy fizetéssel, fény-

*) Mivel Ugron Lázor és János nem tartoznak az ellenzékhez, igazság iránti kötelesség parancsolja nyilvánítnunk, hogy ők ilyes mivel a' népet nem biztatták, mert közgyűléseken mindketten és mindenkor az adó elvállalás mellett nyilatkoztak 's szónokoltak is.

nyel, kényelemmel 's fuvarral lesz ellátva és ha e' terhet, mint igen természetes, a' házipénztár, az az, a' hadi adón fölül a' nép hordozza, bizonyosan nem rokon, hanem ellenszenvet fog szülni a' népben az unio és a' magyar ügy 's még inkább az urak iránt. 'S Horvát János kormánybiztosnak bölcseségére mutat az is, hogy ő nem kívánta a' tisztikar személyzetét székünkben nagyon megszorítani, pedig pártot szerezhetett volna magának. Az egyik terv szerint 33 ezer p.ft. lett volna a' házi adó, ő oly tisztí személyzetet hozott be, mely 11 ezer p.frba kerül.

Olvások a' Csány országos biztos ur rendeletét az urdolgát követelő földesurak ellen. Ha érkeznék, alázattal kérjük mi is a' magyar nemzetiség érdekében, olvassa el e' kevés észrevételünket. Erdélyben e' rendelet nyomán az oláhoktól nem mernek követelni urbéri munkát volt földesuraik; mert legtöbb oláh birtokosra nézve tisztá, hogy jobbágytelken lakott. 'S ez így jól van; noha az oláh nem vértik a' magyar nemzetért, sőt vértette 's vérti a' magyarokat: de a' székelyföldön nem szabadul fel a' magyar zsellérség a' robot alól; mivel e' rendelet vége is parancsolja, hogy a' majorságbirtok után a' bért megtagadni senki se merje; 's a' székely földesur azt mondja, az ő zsellérelke székely örökség, a' székely örökség pedig curia, a' curia pedig majorság, tehát a' székely zsellér adja meg a' curia utáni bért, tehát a' székely zsellér szolgálja eddigi urát. 'S ez így nincs jól: mert a' zsellérség nagyszámu katonát adott, 's vértik a' magyar nemzetért, míg uraik, ki egy, ki más ürügy alatt magokat e' teher alól ki tudják huzni. Mivel Erdélyben nincs még tisztába hozva, mi urbéri föld, legjobb lenne addig, míg ez tisztába nem jő, a' majorságbirtok utáni szolgálattal is várni. A' székelyföldön sok helyen, 's a' vármegyékben is sok helyen az oláh tábor szabadította fel a' jobbágyokat és zselléreket az urdolga alól; 's ha annak eltávozta 's a' magyar sergek diadalma után megint robotolnak, kitől várjanak jót? melyikbe bizhatnak inkább? És ha csakugyan bíróság fogja e' kérdést tisztába hozni, lenne annak elnöke a' kormány által kinevezendő, olyan férfi, ki a' hűbéri tartozásoknak még színét is meg akarja váltani, (milyent Erdélyben, főként székelységen egy birtokost sem ismerünk) lenne egy bírása a' zsellér birtokos, másik a' zsellér által választandó. Ilyen módon lenne czélszerű összealkotni a' kár- és rom-becsülő békebírósgokat is.

Olvastuk az országgyűlés határozatát is, mely 50 ezer ujonczot állít, minden ujoncznak 20 pft. foglalót biztosítván. A' székelyföldre úgy hiszszük ebből semmisen esik: mert még csak Marossszék az, mely csupán 2400 katonát adott, de a' mely, ha

a' határöröket nagyobb számmal fogja kiadni, mint a' többiek (Csik-, Három-, Udvarhelyszék két-két ezeret, együtt 6000-et állítottak ki), akkor ő sem adhat többet. Háromszék 10, Csik is 10, Udvarhelyszék 7 ezer katonát állítottak ki, 's ha Marossszék is 7 ezeret ad, 34 ezer leend. *) Bihar-nak van anynyi népe, mint a' székelyföldnek, 's még nem adott tudunkra 5 ezeret. Nálunk foglalót sem adtak egy béroszozottnak is, pedig sok a' nya 's feleség megköszönné. Különös, hogy míg Erdélyben 18 évestől 30-ig mindenkit soroznak, a' királyhágón tul (Udvarhelyen szólva) még sors-huzás foly. A' székelyeknek nem esett oly rossz-szul, hogy mind mennek, mint az a' sorshuzás általi elmenése egy-kettőnek 's itthon maradása 5-6-nak esett volna. 'S ezért is, de egyébert is jobbnak tartjuk, hogy mindenki 18 éves korán kezdve 30 éve előttig 4 évet szolgáljon, mint a' sorshuzást.

Olvastuk azt is, hogy Csány ur a' székelyeknek egy évi adóját e' sok véráldozatért elengedi. Ugy hiszszük, hogy csak a' hadi, nem pedig a' házi adót is érti; 's ezt jó lett volna világosan kiírni: mert ha mégis háziadót kérnek, a' nép zugalódni fog. Azt is hiszszük, hogy ezen adómentességben csak azoknak szülők vagy feleségeik részesülnek, kik a' háboruban helyettünk vértelenek: mert oly jutalom, melyben az érdemtelene is részesülnek, elveszti becsét; 's aztán mivel érdemljük mi, kik itthon ülünk, kik közül némelyik ál-okkal huzta ki magát, ezen adómentességet? A' székely nép véráldozataért egyik legjobb 's a' kedélyeket is megnyugtató jutalom lenne jelenleg: a' zsellérségnek, mely t. i. tisztá majorságot bír, robotját addig, míg ő katona, fizesse meg földesurának az ország. S. és K.

A' honvédek itteni kórháza számára kezem alá gyűlt adakozásokról szóló első jelentésem.

T. cz. Kovácsi Jánosnő Tordáról a' beteg honvédek számára idei martius 3-kán ellen-nyugtatóvány mellett öszszesen 49 fr. 22 kr. ezüstben, 33 inget, 31 lábravalót, 10 lepedőt, 27 kendőt, 7 zsebkendőt, és 5 font 26 lat tépettet küldöttbe

*) Udvarhelyszék 6500 katonát sorolt be, melyből 220 lovas, 1202 a' Sebesi István, 300 a' Szentpáli vadászcsapatába ment, 's ezt kérjük elébbi levelünkben így igazítani ki. Mihez képest, minthogy székelyföldön csak az önkintesen beálló vadászok kaptak 20 pft. foglalót, a' sorozottak pedig semmit, Udvarhelyszék 30 ezer pftot takarított meg a' honnak. Ezzel jó lenne nagyban üzni székünkben a' löpor-gyártást, vagy jó lenne egy kisebbszertű puskagyárt indítani meg székünkben. Ha pedig ki fog adatni a' vitézölknek, jó, sőt szükség lesz hirlapok 's nyomtatott körrendeletek által tudatni a' közlegényekkel is, nehogy a' radnóti táborbani felgazdagulás módja előkerüljön. Közlök.

hozzám, mit midőn nyilvános köszönetem kijelentése mellett közönségesse teszek, egyuttal az illetők megnyugtására a' fennebbi özszeget adakozók névjegyzékét is ezennel közlöm:

Kovácsi Jánosnő adott 5 frtot, 12 inget, 12 lábravalót, 4 kendőt, 1 font 20 lat tépettet; Lendvai Istvánné adott 4 inget, 4 lábravalót, 2 lepedőt, 6 kendőt, 1 font tépettet; Vajna Miklósnő adott 2 inget; Domján Kata 1 inget, 1 lábravalót, 1 font tépettet; Mezei Istvánnő 1 frtot; Veres Lajosnő 2 frt; Velits Lajosnő 5 frt; Técsi Sámuelnő 1 frt; özv. Harkányi Miklósnő 1 frt; Lendvai Józsefnő 1 frt; egy leány 6 krt; Ertsei Józsefnő 1 frt; Csiki Antalnő 1 kendőt; Silling Jánosnő 1 frt; Gálfi Antalnő 48 krt; Szabó Ferencznő 30 krt; Pápai Lajosnő 1 frt; Daniel Imrénő 20 krt; id. Szilágyi Sámuelnő 20 krt; Szigethi Sándornő 1 frt 36 krt; Veress Anikó 1 frt; Abós Jánosnő 48 krt; Finta Andrásnő 30 krt; Pozsoni Antalnő 40 krt; Miklós Miklósnő 2 inget, 2 lábravalót 1 font tépettet; Szigethi Józsefnő 10 krt; Bartók Istvánnő 2 inget, 2 lábravalót; Asztalos Nina 1 frt; Nagy Mihálynő 2 inget, 2 lábravalót, 2 kendőt; Koródi Jánosnő 24 krt; Antal Poli 2 inget; Székely Eleknő 1 frt, 2 lábravalót, 1 lepedőt, 2 kendőt; Zámbo Róza 1 frt; Ferenczi Jánosnő 30 krt; Szentkirályi Danielnő 10 krt; Darkó Mihálynő 1 frt; Fekete Lajosnő 1 frt; Siménfalvi Juli 2 frt; Ferenczi Antalnő 4 inget, 2 kendőt, Dohinő 1 frt; Orbonásnő 4 lábravalót; Kovács János 1 frt. Bölöni Ignác 30 krt. Oláh Kati 20 krt. Demény Eszter 20 krt. Szász Sándorné 2 kendőt, Pocsá Mihálynő 5 krt. Gyárfásnő 20 krt. Csákány 30 krt. Mihály Józsefnő 1 frt. Szabó Ámália 20 krt. Egy hon leány 5 krt. Baranyai Pálnő 1 frt, 1 lábravalót, 1 lepedőt, 2 kendőt, 5 sebruhát, 4 lat tépetet, Sala Zsuzsa 1 frt. Balog Jánosnő 2 lepedőt, Salla Lilla 20 krt. Korodi Emil 1 font tépettet, Incse Józsefnő 20 krt. Felviaczi Mártonnő 1 frt. Bors Albertnő 5 frt, 2 inget, 2 lábravalót, 2 lepedőt, 2 kendőt, Viski Samunő 1 lepedőt, 1 kendőt, 2 sebkötőt, 2 lat tépettet, Gazner Imrénő 1 kendőt.

Ezen adakozásokon kívül az itteni honvéd kórházak számára még több rendbeli adakozások küldetvén kezembe, ezeket is rendre közhírré tennem, valamint azt is tudomásra juttatandom: hogy ezen adakozások miképpen kezeltettek. Kolozsváratt april 30. 1849.

Groisz Gusztáv,
kolozsvári főbíró.

Vegyes hírek.

— Pest bombázatásának eredménye, a' pesti

Martius szerint, nem oly irtozatos, mint a' földrázó dörgés után következtetni lehetett. A' Tratner-Károlyi ház, mivel hijában sok könyv és papir neműek voltak, leégett. A' redoutte, a' fehérhajó, Brunszvik és Boscovicz- 's még néhány feldunasori házak kisebb nagyobb mértékben megrongálvák. A' majus 9-ki nagy bombázás csak másfél óráig, reggeli 4-től hatfeléig tartott. Ekkor a' várbeliek fejer lobogót tűztek ki, hogy a' várból kibocsátott nőket a' mieink szabadon ereszsék. Innen hire kezdett szárnyalni, hogy a' vár feladatott. Kár lenne a' gaz véredeknek, a' világtörténezetben páratlan gonoszságért, egyszerű feladással beérni.

× — Csurog helységét a' csajkás kerületben igen nevezetes fészket a' rabló ráczoknak a' romaisanczok tövében, a' mieink f. hó 6-án felégették. Aljas hitszegés jutalma volt ez. Midőn Perczel tábornok diadalmas seregével először benyomult a' csajkás kerületbe, Csurog volt az első helység, mely béke követeket üldött a' vezérhez 's a' magyar kormány iránti hódolatát nyilvánítá. Azonban mihelyt egy kis rést kapott, azonnal ismét fegyvert fogott ellenünk. Sorsát megérdemelte.

— A' Wiener Ztg. az osztrák seregek folytonos hátrálását egy nagyobb szerű hadi tervre való előkészületnek nevezi, miszerint a' nagy területeken apró osztályokban szétszort csapatok összpontosittassanak. Az ilyen hivatalos hazugságokat magok a' többi bécsi lapok is lewitzelik.

— Ugyan azon hivatalos lap hivatalosan bevallja, hogy Ausztria és Sardinia közt a' békealkudozások félbenszakadtak. Ausztria feltételei voltak: a' régi határok fentartása 's a' hadi költségek megtérítése. Ez utóbbi föltételt, hála istennek, oly magasra csigázta a' telhetlen osztrák ház, hogy a' sardiniai meghatalmazottak azt teljesíthetlennek nyilvánítván, Majlandot azonnal oda hagyták.

— Az Alf. H. szerint egy ellenséges katonaságot szállító gőzös az aldunán partőreink által elfogatott 's kapitánya Pestre vitetett.

Csődület mérnöki állomásra.

(1) Dobokamegye ürességbe jött mérnöki állomását elnyerni kívánók majus 24-én d. e. 9 órakor kellő bizonyítványokkal ellátva, jelentsek magukat az álladépitészeti hivatalban Kolozsvártt. (3)

(3) 27-én az a' közelebb mult pénteken, utközben a' szabadság tértől a' külső monostorutczáig elveszett egy csomag Vajda Dánielnek czimezve, megtaláló kéretik azt a' külső monostorutczában az özv: szinésznő Székely Józsefnő északi soron fekvő vastáblás házánál az ifj. b. Kemény György szállásán kézbesíteni, hol illő jutalmát is veendi. (3)